

Чи означає реалістичний макроекономічний прогноз належний бюджет 2010 року?

Незалежні аналітичні організації та уряд виявилися одностайними щодо оцінок перспектив розвитку української економіки 2010 року. Водночас реалістичний урядовий прогноз не означає належного планування та виконання бюджету

24 березня 2010 року уряд затвердив новий макроекономічний прогноз. За цим прогнозом, 2010 року економічне зростання відновиться і ВВП збільшиться на 3,7%. Уряд очікує, що зростатимуть прибутки підприємств і поліпшуватиметься ситуація на ринку праці: безробіття скорочуватиметься, реальні заробітні плати збільшуватимуться. Водночас інфляція буде вищою, аніж 2009 року, – прискориться зростання і споживчих,

і виробничих цін. До того ж сальдо зовнішньої торгівлі надалі матиме великі негативні значення.

На нашу думку, урядовий прогноз є реалістичним і загалом відповідає очікуванням економічних аналітиків. Утім, уряд песимістичніший за незалежних експертів, хоча його сподівання щодо головного макроекономічного показника – реального зростання ВВП – ліпші, аніж експертні.

Таблиця 1. Макроекономічний прогноз на 2010 рік

	Кабінет Міністрів	Консенсус-прогноз	МЦПД
ВВП, % річної зміни	3,7	3,4	3,5
Індекс споживчих цін, % річної зміни	13,1	12,5	11,0
Індекс цін виробників, % річної зміни	14,4	14,0	13,0
Рівень безробіття за методологією МОП, % до економічно активного населення віком 15–70 років	8,1	–	9,0
Торговельне сальдо, млн дол. США	-1 903	-1 482	-600

Джерела: Верховна Рада, Міністерство економіки, МЦПД

Урядовий прогноз є належним підґрунтям для складання бюджету 2010 року. Проте адекватність його показників не вирішить бюджетних

проблем, з якими країна зіткнулася торік. Так, бюджетний дефіцит 2009 року становив більш як 11% ВВП (без урахування переplat з податків і зборів).

Таблиця 2. Дефіцит Державного та Зведеного бюджетів 2009 року

	млрд грн	% до ВВП
Дефіцит Зведеного бюджету за звітними даними	21,6	2,4
у т.ч. дефіцит Держбюджету	19,9	2,2
Рекапіталізація банків	19,6	2,1
Капіталізація НАК «Нафтогаз України»	24,4	2,7
Спеціальні права запозичення	15,7	1,7
Невідшкодування ПДВ	24,2	2,7
Дефіцит Зведеного бюджету	105,5	11,6
у т.ч. дефіцит Держбюджету	103,8	11,4

Джерело: Міністерство фінансів. Розрахунки: МЦПД

Новий директор МЦПД

Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) повідомляє про зміну керівництва Центру. Наглядова Рада МЦПД, засідання якої відбулося в березні 2010 року, високо оцінила роботу Ольги Шумило на посаді директора. Прийнято рішення про включення її до складу Наглядової Ради МЦПД.

Новим директором Центру стала Віра Нанівська – визнаний експерт з питань демократичного врядування та реформування державних інституцій, ідеолог інституційної десоветизації. Мас заслужений авторитет завдяки своїй роботі у сфері вироблення державної політики, економічних досліджень і здійснення адміністративної реформи в Центральній і Східній Європі. Віра Нанівська стала лідером у запровадженні процесів публічної політики в Україні. 1978 року захистила кандидатську дисертацію в Інституті сходознавства АН СРСР на тему процесу модернізації Японії. Набула великого досвіду в розробленні програм технічної допомоги та сприянні співпраці між українським урядом і міжнародними експертами під час перебування на посаді керівника розвитку програм у представництві Світового банку в Україні в 1992–1997 роках. Директор МЦПД у 1997–2006 роках, Віра Нанівська активно сприяє розвитку громадянського суспільства та неурядових організацій в Україні. У 2006–2009 роках очолювала Національну академію державного управління при Президентіві України. У липні 2009 – лютому 2010 року на посаді Голови правління комунальної установи Інститут міста у Львові керувала розробкою Єдиної стратегії сталого розвитку Львова.

Міжнародний центр перспективних досліджень – один з провідних впливових аналітичних центрів України. Місія МЦПД сьогодні – сприяти демократизації та модернізації України через активну та продуману європеїзацію. Центр спрямовує свою діяльність на наближення України до європейських і міжнародних стандартів, здійснюючи незалежний аналіз державної політики і слугуючи майданчиком для обговорення державних рішень для представників уряду, бізнесу та громадськості.

Ми очікуємо, що уряд шукатиме і способи збільшення дохідної частини бюджету, і можливості скорочення видаткової частини. Проте заходи обох напрямів будуть мало результативними.

Суттєве збільшення обсягу доходів бюджету за умови невисоких темпів економічного зростання можливе лише через зростання частки перерозподілу ВВП через бюджет. Відповідно, уряд може прагнути посилити податковий тиск на платників податків і вивести з тіні неплательників. Результативність першого способу збільшення платежів до бюджету сумнівна. Податкове навантаження на легальні підприємства і тепер високе (надто ж з огляду на великі обсяги авансових платежів і невідшкодування ПДВ), отож у

разі посилення податкового тиску є ризик зниження обсягів випуску або підвищення рівня тінізації діяльності цих підприємств. Другий спосіб наповнення бюджету має великий потенціал, оскільки багато підприємств не платять податки взагалі, але виведення їх з тіні вкрай складне; навіть якщо воно й відбудеться, то дуже поволі.

Можливості для скорочення бюджетних видатків також обмежені. Суттєве зниження капітальних витрат неможливе, зважаючи на дуже низький рівень їх 2009 року. На нашу думку, уряд не піде на урізання поточних видатків, адже це неминуче призведе до погіршення стану домогосподарств. Водночас уряд буде змушений

розпочати заходи щодо економії видатків державного сектору. Проте такі дії будуть розтягнуті в часі і не матимуть негайного впливу на бюджетні видатки.

Як наслідок, бюджетний дефіцит 2010 року суттєво скоротити не вдасться. Ми очікуємо, що він буде лише незначно меншим від рівня дефіциту 2009 року. Управління бюджетом надалі відбудеться в ручному режимі. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до старшого економіста МЦПД Ільдара Газізулліна за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою ig@icps.kiev.ua.

Демографічна політика в Україні: чи варто платити більше?

29 квітня відбулася прес-конференція "Демографічна політика в Україні: чи варто платити більше?". На заході керівник програми МЦПД "Соціальна економіка" Максим Борода представив результати дослідження демографічної політики України.

"Не варто розраховувати на те, що ми зможемо "відкупитися" від демографічної кризи вісьмома, десятьма чи п'ятнадцятьма тисячами гривень на кожного з новонароджених. Це ще не вдалося жодній країні. Державна допомога при народженні дитини потрібна, але вона не є панацеєю", – зазначив на прес-конференції Максим Борода.

Досвід багатьох країн свідчить, що запровадження навіть дуже великих платежів при народженні дитини не здатне забезпечити реального поліпшення демографічної ситуації. Зумовлене такими заходами зростання народжуваності переважно відбувається внаслідок зсуву "календарів народжень", коли жінки вирішують народити раніше, ніж збиралися. Реальне збільшення народжуваності припадає лише на пізні вікові групи, що постають перед вибором – народити

зараз чи вже ніколи. Зсув "календарів народжень" з часом призводить до спаду народжуваності та непередбачуваної репродуктивної поведінки.

Настільки широке та беззастережне використання прямого стимулювання народжуваності, на якому зараз ґрунтується вся демографічна політика України, створює ризик збільшення народжуваності переважно серед малозабезпечених і маргінальних верств населення. Це, своєю чергою, може призвести до низки негативних соціальних наслідків, як-от відмови від дітей, зростання дитячої безпритульності тощо.

Народний депутат України Станіслав Довгий наголосив важливість реформи соціально-демографічної політики за наявних в Україні загрозливих демографічних тенденцій:

- середня тривалість життя в Україні становить 68 років, що на 10 років менше, ніж у країнах Західної Європи;
- спостерігається надвисока смертність чоловіків працездатного віку: у 30-річному віці чоловіки гинуть учетверо частіше за жінок;

- рівень дитячої смертності в Україні вдвічі вищий за середній в Європі;
- Україна має один з найнижчих рівнів народжуваності у світі: для підтримання стабільної чисельності населення народжуваність повинна бути майже удвічі вищою;
- епідемічні показники захворюваності на туберкульоз у 10–12 разів перевищують аналогічні показники в розвинених країнах;
- щодня в Україні стає на 35 ВІЛ-інфікованих більше;
- стан здоров'я населення на 50% залежить від способу життя. В Україні споживають 12 л алкоголю на особу щороку. За даними Всесвітньої організації здоров'я, якщо річне споживання перевищує 8 л, відбувається поступова деградація суспільства. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до автора публікації Максима Бороди за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою mboroda@icps.kiev.ua.

вісник центру є двотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402
Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) – провідний український незалежний аналітичний центр, який був заснований за ініціативи Інституту Відкритого суспільства 1994 року. Наша місія – сприяти подальшій демократизації та модернізації України через продуману та поінформовану європеїзацію.

Директор Центру Віра Нанівська.
Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Web: <http://www.icps.com.ua/>